

Statusrapport 2012

Naturstyrelsen Vestjylland

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Naturstyrelsen, Vestjylland. Gl. Landevej 35, 7620 Lemvig.
Læs mere på: <http://www.naturstyrelsen.dk/Lokalt/Vestjylland/Arealforvaltning/>

Med nærværende rapport gør Naturstyrelsen Vestjylland status over aktiviteter i 2012

Luftfoto af Nr. Vosborg hede

Hedepleje

Lynghederne i Vestjylland så i 2012 fortsat ret triste ud. De senere års angreb af Lyngens blad bille har taget livet af mange ældre lyngplanter. Angrebet er dog klinget af for denne omgang, og nye små lyngplanter spirer frem. De arealer, som de senere år er blevet plejet gennem afbrænding og slåning, ser godt ud med kraftig fremspiring af nye lyngplanter, men dog også en del græsser.

I foråret 2012 blev der afbrændt 4 delområder på i alt ca. 55 ha. Det var på hederne Nr. Vosborg 8 ha, Blåbjerg 17 ha, Krageris 9 ha og Kaj Munks hede 11 ha.

Der er desuden foretaget rydning og slåning af selvsåede nåletræer på Sdr. Vosborg hede, Nr. Vosborg hede og på flere andre mindre hedeområder. Et areal med bjergfyr på Nr. Vosborg hede dækkede gravhøjen "Skovbjerg". Navnet hentyder sikkert til tidligere skovbevoksning på stedet, og har givet navn til Skovbjerg Bakkeø. Ca. 8 ha bjergfyr er fældet, og det har givet en fantastisk panorama udsigt fra gravhøjen.

Enhedens besætning på ca. 100 får, plejer ligeledes store hedearealer gennem afgræsning. Det meste af hedeplejen foretages indenfor Life+ hedeprojektet.

I Husby klitplantage er arbejdet med rydning af den store parabelklit fortsat, og de store sandklitter er nu synlige.

Fortidsminder

Der er fjernet træopvækst fra en del gravhøje i Klosterheden og i Stråso plantage. Ved hospitalsbunkeren i Klosterheden er opsat ny infotavle med tilhørende folderkasse. Plancherne nede i hospitalsbunkeren er fjernet, da de ikke kunne tåle det fugtige klima.

Bjergfyrr ved gravhøjen Skovbjerg er fældet, hvilket har givet en panorama udsigt over heden

På grund af blød jordbund kunne kreaturer optræde jordbunden på to gravhøje i Hornet. Det var nødvendigt at frahegne gravhøjene for at undgå beskadigelser af fortidsmindet.

De fredede arealer omkring Døeshøjene ved Holstebro blev brugt ved afholdelse af den store spejderlejr med mange tusinde deltagere.

Pyntegrønt, juletræer og andre biprodukter

Det er besluttet at udfase produktionen af juletræer og pyntegrønt på Naturstyrelsens arealer. Dette gør sig således også gældende på lokalerheden og kommer til udtryk ved, at der ikke mere plantes nye pyntegrønns- og juletræsbevoksninger. Der er dog fortsat nogle få pyntegrønnsbevoksninger, hvor det er muligt at klippe pyntegrønt, men produktions mulighederne svinder hurtigt. Muligheden for at sælge mos til selvpluk udnyttes løbende. Nedenstående tabel viser solgte mængder for hver træart. I alt ca. 220 ton pyntegrønt og 98 stk. juletræer.

Rækkenavne	BJF	NGR	NOB	OMO	RGR	Hovedtotal
BIP- selvklip - kg	23.575	10.840	128.515	35.050		197.980
BIP-juletræ- stk.		75		3	20	98
BIP-klip - kg				23.725		23.725

Friluftsliv, faciliteter og anlæg

I erkendelse af, at NST i disse år ikke har ressourcer til at opretholde et højt vedligeholdelsesniveau på alle vore faciliteter, er der indledt en proces, der havde til hensigt at afdække, hvor der kan reduceres i omkostningerne. Året 2012 har således båret præg af, at visse faciliteter er nedlagt eller reduceret i omfang. Skraldestativer er fjernet, der leveres ikke færdigt brænde på grillpladserne og skovlegepladserne reduceres i omfang i takt med, at legeredskaberne bliver nedslidte eller måske farlige. Der foretages ikke væsentlige investeringer i nye faciliteter. Denne praksis har selvfølgelig medført en del henvendelser fra utilfredse eller undrende brugere.

Den daglige vedligeholdelse af p-pladser med toiletter, shelterpladser, vandreruter, veje og stier med skiltning udføres primært ved egne ansatte. Det forsøges løbende at indgå

partnerskaber med kommuner, interessegrupper, foreninger m.fl., som kunne tænkes at bidrage med frivillig indsats.

Af nye ting kan nævnes opførelse af et madpakkehus på en nyerhvervet engparcel ved Storåen et par kilometer vest for Holstebro. Finansieringen er sket med tilskud fra Holstebro kommune.

Der er anlagt et sundhedsspor på Harboøre Tange umiddelbart syd for Thyborøn.

Der er ved Bollerup Strand, ved Ringkøbing Fjord, erhvervet 0,5 ha landbrugsjord. Arealet skal bruges til udvidelse af en p-plads, som bruges af rigtig mange mennesker.

Sundhedsspor Thyborøn

Certificering

I 2012 blev der som led i Naturstyrelsens certificering løbende foretaget besigtigelse og registrering af nøglebiotoper og levesteder for rødlistearter på Naturstyrelsens arealer. Hvert år inden 1. marts foretages en gennemgang af registrerede rødlistearter i forhold til en vurdering af arternes status.

Gøgeurt

Vildtforvaltning – Mink

Forvaltningsplanen for mink blev offentliggjort i juni 2012 og indsatsen er nu kommet i gang i alle 20 særligt udvalgte indsatsområder. Enkelte steder er fælderne først lige sat op. Nedenfor ses et kort med fordelingen af de 20 udvalgte indsatsområder.

Indsatsområder

På hjemmesiden www.minkpolice.dk, er der ved udgangen af oktober 2013 blevet registreret 160 fældefangede mink. Hjemmesiden anvendes, i relation til forvaltningsplanen, foreløbig kun til registrering af fældefangst indenfor de særlige indsatsområder.

Indsatsområderne er derudover udvidet til også at omfatte Filsø (nær Henne Strand), Vest Stadil Fjord og Den Nordlige del af Ringkøbing Fjord.

På landsplan deltager der ca. 120 frivillige som hjælper til med opsætning, tilsyn og registrering af fangst. Der bruges en kombination af levende-fangst, fælder udstyret med et sms-modul og slagfælder på flydeplatforme. Slagfælden slår minken ihjel i fælden hvorimod minken fanges levende i levende-fangst fælden, som dernæst aktiverer et sms-modul der sender en besked til fældepasseren.

Myndighedsområdet

Naturstyrelsen Vestjylland er myndighed ift. skovloven og jagt-og vildtforvaltningsloven. I forhold til skovloven har der været behandlet i størrelsesordenen 10 sager. Sagerne drejer sig primært om dispensation til byggeri, ansøgning om pålæggelse af fredskovspligt, dispensation til publikumsfaciliteter osv. Ansøgninger om dispensation i forhold til skovloven kommer hovedsagligt fra kommuner og private der ejer fredskovspligtige arealer som er omfattet af skovlovens bestemmelser.

Skovhjælpere

Det kommunale beskæftigelsestilbud Struerværkstedet har i 2012 fortsat været med i skovhjelperordningen. Skovhjelperne løser sammen med pædagogerne opgaverne på en meget fleksibel måde. Samtidig giver Struerværkstedet udtryk for at de har nogle dejlige dage i skoven, hvor arbejdet og samværet giver skovhjelperne en øget ansvarsfølelse, motorisk stimulans mm. Skovhjelperne gennemførte i 2012 nedskæring af uønsket træopvækst på flere af hederne i Klosterheden, fjernede Glansbladet Hæg langs en række skovveje og forsynede især bålpladsen ved Møllesøen med brænde.

Skovhjælpere

Køb og salg

Salget af sommerhuse i Bjerghuse (Fjand) fortsatte i 2012. Der er på nuværende tidspunkt solgt ca. 35 ud af de 72 grunde.

Natura 2000 Plejeplaner

Naturstyrelsen har, ligesom flere andre offentlige lodsejere, valgt at udarbejde plejeplaner for egne arealer i overensstemmelse med den statslige Natura 2000-plan. Følgende områder hører under Naturstyrelsen Vestjylland: Heder og Klitter på Skovbjerg Bakkeø (N64), Nissum Fjord (N65), Stadil Fjord og Vest Stadil Fjord (N66), Husby Klit (N74), Flynder Å og Heder i Klosterhede Plantage (N224) og dele af Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø (N18). Plejeplanerne blev sendt i høring og offentliggjort i 2012. Plejeplanerne skal være gennemført senest ved udgangen af 2015, dog 2021 for skovbevoksede fredskovspligtige arealer. På nuværende tidspunkt arbejdes der på at tilrettelægge indsatserne for 2013, 2014 og 2015 indenfor de ovennævnte arealer. Tiltagene omhandler græsning, rydning af skov, slåning, hegning, lukning af dræn og grøfter, bekæmpelse af invasive arter mm.

Hedehøster

Vildtforvaltning, mårhund

I 2012 fortsatte mårhundeprojektet for ”fuld damp”. Der henvises til statusrapporten for 2010 og 2011, hvor både projektet og judas-metoden, er nærmere beskrevet.

Judas-metoden, hvor dyr forsynes med et gps-halsbånd, har bevist sin styrke i.f.h.t. fangst af mårhund, og den har fortsat givet megen ny viden om mårhunden og dyrenes bevægelsesmønstre, foretrukne opholdssteder og vaner m.v..

Samarbejdet med Danmarks Jægerforbunds mårhundereguleringsjægere har fungeret fint, og de mange ”øjne og ører” lokalt, samt en stor indsats, har ført til fangst af mange mårhunde.

Også i år skal der lyde en stor tak til alle der har bidraget med observationer af mårhunde og meldinger/levering af f.eks. trafikdræbte dyr. Døde mårhunde undersøges stadig rutinemæssigt for at overvåge deres sundhedstilstand – se nedenfor. Alle observationer af både levende og døde dyr er stadigt meget velkomne.

Det nye LIFE-projekt (omtalt i statusrapporten for 2011) blev ansøgt i 2012, men kom desværre ikke gennem EU-kommissionens nåleøje, men LIFE Mårhund fortsætter indtil udgangen af august 2013.

I løbet af efteråret/vinteren 2012-13 blev der aflivet svækkede mårhunde med flere symptomer på sygdom. Der blev ligeledes aflivet enkelte meget svækkede ræve og indleveret dødfundne ræve. Flere af disse dyr er siden blevet obduceret hos DTU Veterinærinstituttet, og det viste sig at være hundesyge. Det er samme sygdom som de seneste år har ramt flere minkbesætninger, og her kaldes hvalpesyge. Det er også den samme virus som for år tilbage har forårsaget massive dødsfald i den danske sælbestand – her blev sygdommen kaldt sælpest. Der har været flere meldinger om syge ræve siden, og generelt er rævebestanden meget lav i flere områder af Midt- og Vestjylland. Alle Judas-dyr er blevet vaccineret mod hundesyge, så de ikke kan være smittebærere. Et godt råd til hundeejere vil derfor være at kontrollere om deres hund er dækket ind af vaccination, da det tyder på at der er et relativt højt virustryk i naturen.

Jagt

Kronvildtet – rekorderne fortsætter...

Efter anden sæson med justerede jagttider i en stor del af Midt- og Vestjylland blev rekordafskydningen fra jagtsæsonen 2011/12 yderligere forøget i sæson 2012/13. Afskydningstallene indsamlet af Hjortevildtgruppe Vestjylland er øget fra 1650 dyr i 2011/12 til ca. 2150 dyr i 2012/13 – en stigning på 30 %.

Lokalt er afskydningen vokset mest i den sydlige del af hjortevildtgruppens ”forvaltningsområde” – et større område med de tidligere Ulborg-plantager, som centralt kerneområde. Omkring 35 % er afskydningen øget – både på Naturstyrelsens arealer og på

Kronvildt

privatejede arealer, så totalafskydningen i Ulfborg-området er talt sammen til 1633 dyr, hvoraf de 379 dyr er nedlagt på Naturstyrelsens arealer.

I Klosterheden-området har stigningen i afskydningen været mere behersket – fra 197 dyr i 2011/12 til 215 dyr i 2012/13. En stigning på ca. 9 %. Af de 215 dyr var de 82 nedlagt på Naturstyrelsens arealer i Klosterheden.

Afskydningstallene tyder på at målsætningerne med de justerede jagttider - øget afskydning af hinder/kalve, højere gennemsnitsalder på hjortene og flere ældre hjorte i bestanden – går i den rigtige retning. Der er nedlagt markant flere hinder/kalve og relativt færre hjorte i aldersklassen fra 2½ år og ældre. Der er dog stadig langt mellem hjorte der vurderes til at være fra 5½ år og op mod de 12 år, der normalt regnes for at være ”klimaksalderen” for en dansk kronhjort.

Råvildtbestanden udvikler sig stadigt positivt, men der ses dog enkelte dårlige dyr. Desuden er der meldinger om flere nedlagte sommerbukke med svælgbremser. En snylter der har bredt sig mod nord fra Syd- og Sønderjylland. Støder man på dårlige dyr eller afliver rådyr med en unormal adfærd, er vi meget interesserede i meldinger, og kan evt. videreformidle dyret til obduktion.

Rævebestanden er lokalt meget lav pga. hundesyge/hvalpesyge – læs mere under afsnittet om mårhund.

Sandflugt

Efter tre år uden kraftige efterårs- og vinterstorme, og med længere perioder med frost og snedække, har efterår/vinter 2011/12 været relativt mildt og særdeles blæsende. Der har været 3-4 storme, der dog ikke har været længerevarende. Flere af dem har medført højvande, der sine steder har ”gnavet” i klitfoden. Flere steder så det voldsomt ud igennem vinteren og i det tidlige forår med en høj lodretstående klitfod. Gennem foråret har der fortsat være flere blæsende perioder, og påføget sand har delvist dækket flere af de lodrette klitpartier.

Helt generelt havde klitterne på strækningen klaret blæsten i fin stil, og der er ingen grund til bekymring. Klitterne har vist sig at være robuste. Generelt er strækningen fra Thyborøn i nord til Houvig i syd blevet gennemgået m.h.p. at udbedre opståede skader, så nydannede skar ikke udvikler sig problematisk.

Større naturprojekter

I 2012 gennemførtes som del af del statslige vådområdeindsats en undersøgelse af mulighederne for at gennemføre et vådområdeprojekt i Susgaard Pumpelag ved Vemb. Resultaterne af undersøgelserne skulle vise om det omkostningseffektivt var muligt at reducere kvælstoftilførslen til Nissum Fjord ved etableringen af vådområdet og om ejerne af jorden i området var interesseret i at lægge jord til projektet.

Omkring ”Svælgdammen” i den østlige ende af Gørding Dæmningen blevet der indrettet en græsningsfenne, hvorved det er blevet muligt at afgræsse ca. 45 ha rørskov. Afgræsningen af rørskoven skal bidrage til at skabe bedre forhold for eng- og andefugle i området.

I Husby Klitplantage blev store dele af parabelklitten ryddet for opvækst. Parabelklitten i Husby er den eneste parabelklit i området fra Thyborøn til Hvide Sande og rydningen har nu synliggjort et spændende landskabselement. Udblæsningsfladen foran parabelklitten ryddes i de kommende år, hvorved der reableres ca. 100 ha klithede.

Området ved Søndre Vosborg Hede på Skovbjerg Bakkeø er fra naturens hånd og som følge af afvandinger og opdyrkning et af de mest søfattige områder i Danmark. Naturstyrelsen Vestjylland har derfor fokus på at (gen)etablere søer og forbedre forholdene i de søer der findes i området. Som del af den indsats blev der i 2012 foretaget en restaurering af en mindre sø mellem Filsøvej og Madum Å.

Bæverne i Vestjylland

Bestanden af bævere i Vestjylland bliver stadig større.

Der blev traditionen tro afholdt bævertælling i midten af april og der blev i alt set 152 i de 2 dage tællingen stod på. Korrigeret for flergangsobservationer blev bæverbstanden efter tællingen i 2012 opgjort til 165 individer hvilket er 9 bævere flere end i 2011.

Bæverne findes stadig især i Flynder Å systemet, både indenfor og udenfor Klosterheden Plantage. Men i 2012 blev der også observeret bæver i bl.a. Skjern Å og i Holme Å der er et tilløb til Varde Å.

Mht. antal bæverture mm. se da under formidling og naturvejledning.

Dyreholdet

Vi har ca. 30 skovkvæg og ca. 100 moderfår der bidrager til naturplejen på enhedens arealer. Køerne plejer primært hederne og slugterne i Klosterheden Plantage og fårene plejer Hederne i Stråsø og Fejsø Plantager.

Skovdyrkning

Hugsten blev i 2012 på 36000 m³ gavntre med et dækningsbidrag på 10.000.000 kr, og flishugget 15.000 m³ med et dækningsbidrag på 2.000.000 kr. Afsætningen og priserne har været gode.

Skovningsmængden svarer til vores budgethugst.

Klimabetingelserne var optimale. Ingen storme, tilstrækkelig nedbør, ingen frostproblemer.

Det er efterhånden flere år siden der har været problemer med skadedyr f.eks. typograf-billen.

Bevoksningspleje

Bevoksningsplejen har været på niveau med tidligere år. Det er hovedsagelig udtynding i unge løvtræbevoksninger. Det tilstræbes i størst mulig omfang at foretage dette i vinterhalvåret, derved kan det nedskårne træer tjene som vinterføde for hjortevildtet.

Kultur

Der blev tilplantet 18 ha med 63.000 planter, heraf 48.000 rødgran. Det er flere år siden der er plantet rødgran. I dette tilfælde drejede det sig om omplantning af et tidligere stormfaldsareal med meget vanskelige kulturbetingelser.

Efterårs/vintersåning af bog blev forsøgt. Desværre med negativt resultat. I foråret blev der sået 200 kg bog ca. 15 ha under skærm af gammel rødgran. For at øge træartssammensætningen i den fremtidige bevoksning er der samtidig iblandet douglasfrø.

Reparation og vedligeholdelse af kulturhegn er fortsat en omfattende arbejdsopgave.

Formidling og naturvejledning

TURSTATISTIK 2012

Antal ture totalt: **281 arrangementer**

Børn: **4763 deltagere**

Voksne: **6504 deltagere**

Deltagerantal: **11267 deltagere** (inkl. skovens dag og Julemarked i Husby)

Heraf var der

Naturbusture: **59 stk.**

Deltagerantal: **2086 deltagere** (Næsten udelukkende voksne – 1914)

Bæverture: **79 ture**

Deltagerantal: **1960 voksne**

410 børn

Offentlige ture (UPT) med eller uden deltagerbetaling: **51 stk.**

Heraf afholdt for Turistforening mod deltagerbetaling: **8 stk.** (Limfjords-

fortællinger/bæverture).

Skellet mellem Naturskolebesøg og generel formidling på NST, Vestjylland er ret flydende, men det skønnes, at der totalt har været ca. 180 naturskolebesøg med ca. 4700 deltagere (3600 børn og 1100 voksne – som i 2011).

Fra de to kommuner i naturskoleaftalen har der i skoletiden været 117 besøg med 2704 deltagere.

Lemvig: 72 besøg 1563 deltagere

Struer: 45 besøg 1141 deltagere

Bjarne Christiansen og Peter Kubstrup ved det nye fugleskjul

Naturrum Thyborøn

Efter at have været undervejs i næsten tre år blev arbejdet med naturrummet endeligt afsluttet. Tilladelserne er i hus, og arbejdet er udført. Anlægget afsluttedes i 2012, med en indvielse der fandt sted den 16. juni 2012. Naturstyrelsens bidrag beløber sig til kr. 450.000. Resten af anlægsudgifterne op til 3.500.000 er bevilget af: Friluftsrådet, Lokale- og Anlægsfonden, Feriefonden, LAG, Lemvig Kommune og forskellige lokale bidragsydere i form af bl. a. frivillig arbejdskraft.

Naturstyrelsens midler blev anvendt til et fugleskjul (observationshytte af træ)

med plancheformidling af fugleliv, naturforvaltning, fredning og vildtreservat på Harboøre Tange.

Desuden en 11 km lang vandrerute omkring den nordligste lagunesø (Thyborøn Fjord). På ruten formidles naturen ved skilte og der er anbragt QR-koder, der linker til hjemmeside-tekster og illustrationer via smartphone. På ruten anlægges der desuden en grillplads og opsættes to rastepladsborde. Den skriftlige formidling oversættes til engelsk og tysk, så oversøiske og kontinentale turister også kan få glæde af vandkants Danmarks lyksaligheder.

Skovens dag og Sans Struer

Skovens dag blev gennemført i Store Hoverdal og arrangementet var igen et populært tilfølsstykke. Ligeledes var Naturskolens bod til Sans i Struer. Begge arrangementer herunder vist i forskellige stemningsbilleder.

**Med venlig hilsen
Medarbejderne ved Naturstyrelsen Vestjylland**